

SOG'LOM SHAXS HAYOTIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O'RNI

¹Normo'minov Sanjar Safar o'g'li,

²Diyorov Abdug'ani Erkinovich,

³Nomozov Diyorbek Jummanazarovich,

^{1,2,3}Termiz Davlat Universiteti Kimyo fakulteti talabalari.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7441620>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bugungi globallashuv jarayoniga xos psixologik xizmatni tashkil etish, sog'lom shaxsning o'sishini ta'minlash muammosi masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Psixolog, ijtimoiy psixologiya, psixologik konsultatsiya, dunyoqarash, amaliy psixologiya, iqtisodiy, siyosiy, huquqiy, mafkuraviy.

Kirish. Jahon psixologiyasida psixologik xizmatni tashkil etish muammosini o'rganishga alohida tadqiqot yo'nalishi sifatida e'tibor qaratilmoqda. Psixologik tadqiqotlarda pedagog psixolog shaxsning har tomonlama rivojlanishi uchun qo'lidan kelgan barcha ishlarni ijtimoiy psixologik xizmatni va uning o'ziga xos xususiyatlari o'rganilgan. Mazkur yo'nalishda psixologik xizmatni tashkil etishning turli usullari va zamonaviy texnologiyalarini ifodalovchi psixologik mexanizmlarni qo'llash hamda joriy etish masalasining muhimligiga e'tibor qaratilmoqda. Ayni vaqtdapsixologik xizmatni tashkil etish personallardagi muammolarni bartaraf etish kabi holatlar dolzarb muammolar sifatida qaralmoqda. Bugungi kunda ta'lim tizimlarida psixologik xizmatni joriy etish borasida olib borayotgan qator nazariy-ilmiy va amaliy-uslubiy ishlari psixologik xizmatni joriy etish va rivojlantirish uchun ma'lum darajada asos bo'lmoqda. Ayni paytda, psixologik xizmat tizimining bugungi holati va uning amaliy faoliyat yo'nalishlarini har tomonlama, chuqur tahlil qiluvchi va shu tahlillar asosida psixologik xizmatning istiqbollarini ochib beruvchi maxsus tadqiqotlarning taqchilligi nihoyatda muhim muammo bo'lib qolmoqda. Demak, tabiiyki, mazkur muammoni bartaraf etish uchun, O'zbekistonda psixologik xizmatning joriy etilishi, bugungi holati va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollarini o'rganishga, tahlil qilishga va izohlashga bag'ishlangan psixologik va ijtimoiy psixologik tadqiqotlarning olib borilishi davr taqozosidir. Shundan kelib chiqqan holda, bugungi ta'lim muassasalarida, mehnat jamoalarida bo'lajak kadrlarni har jihatdan tayyorlash bilan bog'liq psixologik xizmatning ilmiy-tashkiliy jihatlariga va ayniqsa, ijtimoiy-psixologik muhofaza imkoniyatlarini tadqiq qilishga oid maxsus o'tkazilgan tadqiqotlarning nihoyatda sust ekanligi; ijtimoiy psixologiya, psixologik konsultatsiya fanlarining zamonaviy yo'nalishlari fanlarida bugungi psixologik xizmat tatbiqini qamrab oluvchi vazifalarning aniq va batafsil belgilanmaganligini, ta'lim va mehnat muassasalarida tashkil etilgan psixologik

xizmat tajribalari misolida o'quvchi va ishchi-xodimlar muvaffaqiyatli faoliyatini ta'minlashdagi ijtimoiy psixologik muhofaza imkoniyatlarini o'rganish va kamol toptirish bilan bog'liq bugungi O'zbekistonning o'z istiqbol va istiqbol yo'li, ijtimoiy - iqtisodiy taraqqiyoti talablariga javob beruvchi ilmiy-amaliy tavsiyalarning ishlab chiqilmaganligi kabilarni bugungi dolzarb muammolardan biri sifatida qayd etish mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Psixologik xizmatning muvaffaqiyatli tashkil etilishi uchun muhim nazariy ilmiy ahamiyat kasb etuvchi ijtimoiy psixologik vazifalarni aniqlashga qaratilgan tadqiqotlarni Andreeva G.M., Davletshin M.G., Zabrodin Yu.M., Karnegi D., Karimova V.M., Parigin B.D., Shoumarov G'.B., G'oziev E.G'.; Bugungi psixologiya fani taraqqiyoti an'analari bilan bog'liq insonning amaliy psixologiyasini, uning jamiyatdagi ijtimoiy faolligi va ijtimoiy tabiatidan ajratib bo'lmaydi. Shu nuqtai nazardan, inson omillarini va uning jamiyatdagi ijtimoiy jarayonlarini to'g'ri va samarali boshqarish jarayoni jamiyatga va jamiyat a'zolariga psixologik xizmat ko'rsatish muqarrarligini talab qiladi. Bu borada iqtisod, xuquq, etika, etnografiya, tarix, sotsiologiya va shu kabi barcha fanlarning o'zaro mustahkam hamkorligi natijasida inson psixologiyasining amaliy muammolari hal etilishi lozim. Psixologik xizmat metodologiyasi esa ko'proq birinchi yo'nalish- "psixologik ijtimoiy psixologiya" asoslari zahirida tarkib toptiriladi.

Mo'minlar bu bog'lanishdan Alloh ularga bergan tavhid ne'mati bilan kutildilar. Faqat Allohga sig'indilar. Hamma foyda va zararni Undan deb bildilar. Undagina umid qildilar. Ungagina harakatlar. Kayin foyda va zarari bor sabablarga yoqib, ularga aldandilar. Bu nafs ishidir. Qalb esa, har ishda Allohga imo keyin. Uni mulohaza qiling. Nafs esa, narsalar, ularda yashirin biriktirilgan sabablarni mulohaza qiling. Uning yashirinligi – "U senga buni odamni qo'llab, osmondan, erdan, quyoshdan, oydan, issiq, sovuq, xulq va hilkatdan bergandir. Asl beruvchi Udir. Yaralganlar sendan Uni to'sib qo'ydi. Sen ulardan ularda, ko'z o'ngingda olasan. Bu esa, botinda bu narsalarni Allohdan olishingni taqozo qildi. Senga boshingdagi ko'zlaringni barcha narsalarni ko'rish va buning xabarini botindagi ko'zingga etkashish uchun bergan. Runing hayot nuri ana shuh ko'zdir.

Ma'lumki, har bir ijodkor o'z davrining farzandi, uni u yashagan davrdan ajratib o'rganib bo'lmaydi; unga o'zi yashagan davrdan turib baho beriladi. H.Termiziy yashagan tarixiy, falsafiy-mafkuraviy muhitni anglashda, o'ylaymizki, professor N.Komilovning yana quyidagi fikrlari bizga yordam beradi; olim IX asr boshlariga kelib tasavvufning nazariy asoslari ishlab chiqilganligini, so'fiylarning ruhiy, psixologik mashqlari o'z-o'zini tarbiyalash va chiniqtirish tadbir-usullari

shakllanganligini, tariqat, ma'rifat va haqiqat tushunchalari yuzaga kelib, tasavvufning ushbu uch qismiga oid qarashlar majmui tuzilgan – tasavvuf maxsus fan sifatida qaror topganligini, so'fiyni tarbiyalash vazifasi, pir-muridlik qoidalari odobini yaratish zarurati tug'ilganligini, natijada shariat va tariqat, zohidlik va oriflik orasidagi munosabatlar, so'fiylarning odam va odam mohiyati, aloqa muomalasi, tavhid kabi masalalar munozaraga sabab bo'la boshlaganligini, din arboblari bilan so'fiy shayxlar, ayniqsa, falsafiydashgan tasavvuf tarafdorlari jiddiy mafkuraviy tortishuvlarga borganliklarini, tasavvuf butun islom olamini zabt etib, barcha qadimiy shaharlarda xonaqohlar, yo'llarda rabotlar qurilganligini va bunda ko'plab shogirdlar tayyorlana boshlaganligini, tasavvufning ilk davrida maqomat va tariqat asoslarini ishlab chiqish, so'fiylik yo'riqlarini, vazifalarini belgilash va bunda ilohiy haqiqatlarni el orasida yoyishda, xususan, Zunnun Misriy (796-861), Boyazid Bastomiy (vafoti 875 yil), Hakim Termiziy va Mansur Halloj (858-922) ning xizmatlari beqiyos bo'lganligini, bu davrda Bag'dod, Basra, Nishopur, Termiz, Balx shaharlari tasavvuf va tariqat markazlari sifatida muhim o'rin tutganligini alohida ta'kidlaydi .

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Barotov Sh.R.Ta'limda psixologik xizmat.Oquv qo'llanma .Buxoro 2007 y
2. Karimova V. Ijtimoiy psixologiya va ijtimoiy amaliyot. Toshkent.1999y
3. Tadjieva S.X., Sabirova D.G'. "Tanglik vaziyatida qolgan bolaga psixologik yordam ko'rsatish". T.: RBIMM, 2011 y. 142 b
4. Qodirova A. B. AN ANALYSIS OF THE SCIENTIFIC CONTENT OF PSYCHOLOGICAL VIEWS AND THEORY OF SUFISM IN THE WORKS OF AL-KHAKIM ATTERMIZI . TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTLARI 2021/1-SON
5. А.Б.Қодирова. АБУ АБДУЛЛОҲ МУҲАММАД ИБН АЛИ ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙНИНГ “ОҚИЛЛАР ВА АЛДАНГАНЛАР” АСАРИДА НАФС ТАРБИЯСИНИНГ ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАРИ.
6. <https://cyberleninka.ru/article/n/abu-abdullo-mu-ammad-ibn-ali-akim-termiziyning-o-illar-va-aldanganlar-asarida-nafs-tarbiyasining-psihologik-omillari/viewer>.